

Tisková zpráva

„Učení v přírodě jest mnohem zajímavější, zvláště u našich dětí, kde mysl je těkavá a potřebuje těch zajímavých obrazů, jež příroda pro dítě připravila.“ (Hamza, 1908)

„Pandemie onemocnění COVID-19, která do karantény uvrhla téměř třetinu světové populace, zásadně a zcela nečekaně ovlivnila všechny aspekty našeho běžného života. Okamžitý dopad na náš soukromý život byl patrný všude kolem nás. Jak vyplnit čas? Dilema, které řešil snad každý z nás. Omezení volného pohybu, stav, který mnozí z nás v průběhu svého života nezažili. Nyní se po dvouměsíční odmlce se opět otevřou brány škol. Bude návrat našich dětí do školních lavic stejně radostný, jako když se prvně otevřely dveře pravděpodobně první ústavní školy na světě, vysvětluje s úsměvem MUDr. Václav Volejník, CSc., ředitel Hamzovy léčebny.

„Školní rok počal dne 15. dubna 1908. V tento den poprvé otevřely se síně nově zřízené školy, do níž vešlo hejno dětí, toužícím již dávno po vyučování školním. Slunce a zdravý vzduch je léčebným prostředím sanatoria. Škola nemůže poskytovat tolik slunce a zdravého vzduchu, kolik spotřebuje dítě choré. Na základě toho vyučuje se ponejvíce v přírodě a doma vyučuje se tomu předmětu, jemuž nahodile ve volné přírodě učiti nelze (krasopisu a p.). Není školy v přírodě účelně zařízené. Kdo by pochyboval o jejím významu pro děti oslabené o její

zdatnosti, necht' přijde, zkouší a poznává děti naše. Hotové poznání mluví tu důkazy nezvratnými. Škola tato smete z theoretického stolu úředního mnohý požadavek dosavadních osnov učebných. A kdyby úspěch její rovnal se úspěchu dnešní školy národní, již tím vykonáno dosti. U nás je radostná podívána na tu malou drobotinu, která po 8. hodině ráno chápe se slabikářů a čítanek, aby pod společným praporem vytáhla na nivy do zátiší starobylého hradu „Košumberku“, do lesa, nebo na ústavní louku. Cesta není dlouhá. Pochodové písně udržují v kroku leckterého smrtelníka, kterého příroda obdařila veselou letorou.

pojednou se toto tažení zastaví. Žák našel brouka, rostlinu, kámen. Otázek a odpovědí není konce. Žáci se mezi sebou o předmětu baví a učitel aranžuje skupení a doplňuje výkladem. Mile ubíhá cesta k vyučovacím místu. Konečně jsme zde. Žáci první třídy zasedli do trávy, aby připravili se k vyučování - ku příkladu k počtům. Vše utichne, jen zdálky ozývají se hlasy hráčů třídy druhé, jimž vykázána je louka nedaleko této přírodní učebny. Marně ohlížíme se po počítadle. Spatříme před každým žákem hromádku kamínků, z nichž malé ručky jejich sestavují rovnice počtářské. Jindy v lese není těžko pochopiti $2 - 1 = 1$, když žák utrl před ostatními dvě borůvky (jahody - černice) z nichž 1 snědl. To je

radosti, když opakují týž výkon všichni. Podobně uvidíte žáka při čtení, při zeměpise, atd. .. někdy i při zpěvu i kreslení. Všem předmětům nelze vyučovat tak, jak bychom si mohli přát.

Spokojili jsme se zatím a hleděli jsme uplatnit všestranně požadavky moderního vyučování. náboženství, čtení, zeměpisu, dějepisu, ručním pracím a zpěvu možno vyučovat rovněž v učebnách pod širým nebem, v hájcích. I počtům a mluvnici ponechává příroda dosti místa a pochopení

Pravopisná cvičení, praktické procvičení mluvnice a počtů musí dítě vykonávat ve škole, jak toho poměry a dnešní zařízení školy vyžaduje, Pro kreslení opatření jsou žáci v přírodě náčrtníky, do nichž dle schopností a věku kreslí tužkou, i pastelkou,“ uvedl ve Školní kronice z roku 1908 učitel Jan Drda.

„Dr. Hamza byl iniciátorem školní výuky dlouhodobě hospitalizovaných dětí. Věřil v sílu a moc přírodního prostředí, a tak prosadil výsadbu tzv. hájků, volných skupin dřevin, pod nimiž či mezi nimiž, mohla probíhat výuka i pod širým nebem. Zvolil k tomu dva výrazné typy domácích dřevin, stromy už od pohledu nejen veselé, ale i stromy více tváří. Těmi prvními byly břízy bělokoré (*Betula pendula*), jejichž světlá odlupčivá borka odráží světlo, prostor prosvětluje; ne nadarmo se břízám říká, že to jsou nevěsty zahrad! Druhou z tváří bříz jsou její rytmicky uspořádané převíslé jehnědy, třetí časné svěží olistění, korespondující s bělí borky, a konečně tou nikoliv poslední, je podzimní zlatožluté zbarvení. Stejně tak mohly děti sledovat koloběh roku a času na druhé hlavní dřevině hájků, na modřínu opadavém neboli evropském (*Larix decidua*). Jeho borka ve vyšším věku je hluboko brázditá; kdekdo si při pohledu na ni vzpomene, jak z ní vyřezával lodičky. Navíc hraje několika barvami. Od šedé přes hnědou, až po (vínově) červenou. S jehlicemi to je jako s listy u břízy: Z ničeho nic se na jaře vyklubou svěží zelení, která během léta ztmavne. Zlatý čas jehlic nastane ale na podzim, kdy se modříny v lese rozsvítí jako pochodně. To všechno si zajisté dr. Hamza uvědomoval – vždyť sám byl také spisovatelem s velkou fantazií i se smyslem fabulovat a zachycovat historii a čas. Hamzovy hájky v arboretu dožívají, byly pokáceny a nahrazeny novými výsadbami. A tak jsme v loňském roce vysadili cedrový háj. U zbytku starého modřínového hájku, který musel být také poražen, byl již v roce 2016 vysazen nový modřínový, mladý, s perspektivou dožití dalšího sta let,“ vysvětluje Václav Větvička, odborný konzultant Hamzova parku a arboreta.

Jana Zavřelová, DiS.
metodik parku, správa archívů